

در ایران چه خبر است؟ دو طرح پرحاشیه تناسبی شدن انتخابات و حذف ۴ صفر از پول ملی در آستانهٔ تصویب و اجرا

روزهای تصمیمات مهم

علی مژوعی خبرنگار گروه سیاست

محمدمباقر قالیباف، رئیس مجلس در اولین همایش هیئت مرکزی نظارت بر انتخابات‌شوراهای اسلامی کشور،بر لزوم گسترش انتخابات‌تناسبی تأکید کرد. او اظهار داشت این مدل که فعلاً قرار است در شهر تهران اجرا شود باید به تدریج به کل کشور برای انتخابات شوراهای تشری باید و حتی در انتخابات مجلس نیز جهت‌گیری اصلی باشد. این اظهارات نشان‌دهنده عزم جدی مجلس برای تغییر تدریجی فرایند برگزاری انتخابات از مدل اکثریتی به تناسبی است.
اواسط خردادماه علی‌زینی‌وند، معاون سیاسی وزیر کشور اعلام کرد انتخابات شورای شهر تهران در سال آینده برای اولین بار به صورت تناسبی برگزار خواهد شد. این تصمیم اجازه می‌دهد احزاب و جبهه‌های سیاسی قانونی با ارائه فهرست‌های رسمی در رقابت‌ها شرکت کنندو کرسی‌های شورای شهر بر اساس درصد آرای کسب‌شده توسط هر فهرست تقسیم شود. طراحان این طرح بر این باورند که این تغییر گامی اساسی در جهت تقویت نقش احزاب در فرایند‌های سیاسی و افزایش مشارکت‌ه‌دهندگان آن‌ها در مدیریت شهری تهران است. این مدل می‌تواند تحولی در رقابت‌های سیاسی ایجاد کند و به عنوان الگویی برای اصلاحات آینده در سایر انتخابات، از جمله انتخابات مجلس شورای اسلامی عمل کند.
از سوی دیگر، این رویکرد با عدالت سیاسی همخوانی بیشتری دارد زیرا گروه‌های مختلف سیاسی متناسب با وزن و اقبالی که در بدنه جامعه دارند کرسی کسب می‌کنند. همچنین، مردم به جای انتخاب از میان انبوهی از اسامی ناشناخته در دایره محدود و قابل شناختی به احزاب شناسنامه‌دار رأی می‌دهند بدون اینکه حق رأی دادن به کاندیداهای فردی یا اسامی از چند فهرست از آن‌ها سلب شود. این مدل احزاب را شناخته‌تر می‌کند و آن‌ها را وادار به پاسخگویی بر اساس عملکرد مثبت یا منفی خود در دوره‌های بعدی می‌سازد، نه اینکه هر بار با نام و فهرست جدید رأی کسب کنند و در قبال این رأی احساس مسئولیتی نداشته باشند.

■ ■ ■

مزیت‌های نظام انتخاباتی تناسبی

طرح‌ریزی نظام انتخاباتی برای هر کشوری بیش از هر عاملی وابسته به بافت سیاسی و اجتماعی آن است. در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نظام انتخاباتی اکثریتی با محدودشدن سهم ستانی برای انتخابات‌مجالس مختلف، از جمله مجلس شورای اسلامی، برگزیده شد. این مدل مبتنی بر سازوکار ساده‌ای است که فرد یا افرادی با بیشترین آرا کرسی‌ها را به دست می‌آورند. در دهه ابتدایی انقلاب، این سیستم کارآمد بود، زیرا یک فرد می‌توانست در حوزه‌های انتخابیه آرای بیش از نیمی از واجدان شرایط را کسب کند. اما با گذشت زمان و افزایش گروه‌های سیاسی مختلف و تکثر سلاقی، این نظام کارآمدی خود را دست‌داد، تاحدی که بسیاری از کاندیداهای دلیل به دست نیلورند حدنصاب کافی ناچارند برای پیروزی در انتخابات در دور دوم شرکت کنند تا پس از آن با هم میزان رأیی وارد مجلس شوند. این مورد باعث کاهش بدنه رأی کاندیداهای

در ایران چه خبر است؟ دو طرح پرحاشیه تناسبی شدن انتخابات و حذف ۴ صفر از پول ملی در آستانهٔ تصویب و اجرا

روزهای تصمیمات مهم

انتخاب‌شده و اصل جمهوریت را تحت تأثیر قرار می‌دهد. با تغییر فضای سیاسی واجتماعی کشور، نظام انتخاباتی اکثریتی نه عادلانه است و نه جمهوریت نظام را تضمین می‌کند. از لحاظ حکمرانی سیاسی، این نظام کمکی به انتخاب آگاهانه نمایندگان توسط مردم نمی‌کند، زیرا به جای تقویت نظام حزبی، شاهد تقوی لابی‌های سیاسی بر انتخاب افراد هستیم. پس از انتخابات، به دلیل غیرشفاف بودن سازوکار لیست‌ها، هیچ مطالبه کارآمدی از منتخبان نمی‌شود داشت. این مورد باعث شده در دو دهه گذشته، نمایندگان ادوار مختلف مجلس به دنبال تغییر قانون انتخابات از اکثریتی به تناسبی باشند. نظام تناسبی اجازه می‌دهد هر حزب یا لیست به نسبت آرای کسب‌شده صاحب کرسی شود، بنابراین تمامی سلاقی داخل چهار چوب قانون‌سهم از قدرت می‌گیرند و هیچ سلبقه‌ای حذف نمی‌شود. این مدل با عادلانه کردن رقابت‌ها احزاب را تقویت می‌کند. مشارکت را افزایش می‌دهد انتخاب آگاهانه داوطلبان را تسهیل می‌کند. نکته مهم این است که شیوه برگزاری انتخابات در تناسبی هیچ فرقی با اکثریتی ندارد و تفاوت تنها در شیوه شمارش آراست.

مسیر پریچ وخم تلاش‌ها برای اصلاح نظام انتخاباتی

ایده برگزاری انتخابات به صورت تناسبی سابقه‌ای چندساله دارد و مسیر پرفراز و نشیبی را طی کرده است. از ابتدای کار مجلس یازدهم طرح تناسبی شدن انتخابات مجلس در دستور کار قرار گرفت و بارها تغییر کرده که هر بار بحث‌های زیادی را به دنبال داشت. در ابتدا پیشنهاد شد انتخابات در حوزه‌های با چهار نماینده یا بیشتر تناسبی شود، اما این ایده موافقت نمایندگان را جلب نکرد. سپس، پیشنهاد

در ایران چه خبر است؟ دو طرح پرحاشیه تناسبی شدن انتخابات و حذف ۴ صفر از پول ملی در آستانهٔ تصویب و اجرا

جعفر قادری، نمایندهٔ مجلس دوازدهم در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

طرح جدیدی برای برگزاری انتخابات مجلس به صورت تناسبی در دستور کار قرار دارد

با جمعیت بالای ۵۰۰ هزار نفر نیز مشمول این نظام خواهند شد. اگر قرار باشد این نظام به سایر شهرها با جمعیت کمتر تسری یابد، باید قانون مجدداً اصلاح شود. در حال حاضر قانون مصوب‌شده و در انتظار آرایش در تهران است، پس از ارزیابی نتایج در تهران، این نظام به سایر شهرهای بالای ۵۰۰ هزار نفر تعمیم داده خواهد شد. نظام انتخاباتی تناسبی به‌عنوان یک روش کارآمد در بیش از ۱۰۰ کشور دنیا اجرا می‌شود. بر خلاف نظام انتخاباتی اکثریتی که در ایران رایج است، در نظام تناسبی، کرسی‌ها به فهرست‌های انتخاباتی بر اساس درصدی از کل آراییی که کسب کرده‌اند، اختصاص می‌یابد. این روش مانع می‌شود که یک جناح یا فهرست خاص تمام کرسی‌ها را به خود اختصاص دهد و فرصت را برای حضور همه طیف‌ها و جریان‌های سیاسی با دیدگاه‌های متفاوت فراهم می‌کند. در این نظام، هر فهرست یا گروه متناسب با سهمی که از آرای کلی به دست آورده، می‌تواند کرسی‌هایی را در شورا کسب کند.

در انتخابات تناسبی چه جایگاهی برای کاندیداهایی که به صورت منفرد در انتخابات شرکت می‌کنند در نظر گرفته شده است؟
برای جلوگیری از حذف افراد منفرد ا کسانیکه به‌صورت مستقل و بدون وابستگی به فهرست‌های حزبی وارد انتخابات می‌شوند، این افراد به‌صورت یک فهرست فرضی در نظر گرفته می‌شوند. به این ترتیب، سهمی از آرای کل که به افراد منفرد تعلق می‌گیرد، محاسبه شده و بر اساس آن، کرسی‌هایی به آن‌ها اختصاص می‌یابد. با این حال برای انتخاب‌شدن افراد منفرد، دو شرط لازم است: شش‌رط اول این است که افراد منفرد باید در سقف سهمی که از کل آرا به آن‌ها

اختصاص یافته، قرار بگیرند. برای مثال در تهران که سقف کرسی‌ها ۲۱ عدد است، اگر ۱۰ درصد از آرا به افراد منفرد تعلق گیرد، این میزان معادل ۲٫۱ کرسی می‌شود. در این حالت، حداکثر دو کرسی به افراد منفرد اختصاص می‌یابد. شرط دوم این است که افراد منفرد باید در میان نفرات اول تا سقف تعداد کرسی‌ها (مثلاً در تهران، نفرات اول تا نایست‌ویکم) قرار داشته باشند. اگر هیچ‌یک از افراد منفرد در رتبه‌های ۲ تا ۲۱ کل نامزد‌ها قرار نگیرند هیچ فرد منفردی انتخاب نمی‌شود. این محدودیت برای افراد منفرد غیر عادلانه نیست، زیرا آن‌ها این امکان را دارند که مانند سایر گروه‌ها، از طریق احزاب پذیرفته‌شده، فهرستی تشکیل دهند و در قالب فهرست در انتخابات شرکت کنند.

پیش از این برگزاری انتخابات تناسبی در انتخابات مجلس با مخالفت هیئت نظارت مجمع تشخیص مصلحت نظام مواجه‌شده بود. باتوجه به صحبت‌های رئیس مجلس در مورد ضرورت برگزاری انتخابات مجلس به شیوه تناسبی آیا طرح دیگری برای این مورد در دستور کار مجلس قرار دارد؟
در حال حاضر، علاوه بر طرح نظام انتخاباتی تناسبی برای انتخابات شورای شهر، طرح دیگری هم برای اعمال این نظام در انتخابات مجلس شورای اسلامی در حال بررسی است. برای انتخابات مجلس، هدف این است که نظام تناسبی حداقل در مراکز استان‌ها پیاده‌سازی شود. این موضوع اخیراً مورد اشاره رئیس مجلس نیز قرار گرفت. در گذشته، طرحی برای اعمال نظام تناسبی در انتخابات مجلس برای حوزه‌های انتخابیه با سه نماینده یا بیشتر به تصویب مجلس رسید و شورای نگهبان نیز آن را تأیید کرد. با این حال هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص

مصلحت نظام ایرادهایی به این طرح وارد کرد. این ایرادها با همکاری کمیسیون سیاسی، دفاعی و امنیتی مجمع برطرف شد، اما به دلیل نزدیک‌شدن به زمان انتخابات، فرصت کافی برای رفع نهاییی ایرادها و تصویب مجدد در مجلس فراهم نشد. در نتیجه اجرای این طرح به‌دوره بعدی موکول‌شد. با این‌حال، کلیات طرح با نظر مثبت شورای نگهبان تأیید شده بود و تنها رفع ایرادهای هیئت عالی نظارت باقی مانده بود که این مورد نیز مدنظر قرار گرفته و احتمالاً این بار توسط هیئت عالی نظارت مجمع تشخیص تأیید می‌شود.

آیا غیر از این طرح مورد دیگری نیز در مورد برگزاری انتخابات به صورت تناسبی در دستور کار قرار دارد؟

در مورد انتخابات ریاست جمهوری، طرح پیشنهادی نظام تناسبی به این صورت است که به‌جای معرفی یک نامزد از هر جریان سیاسی، هر جریان می‌تواند دو نامزد معرفی کند. در بسیاری از کشورها، رقابت‌های درون‌جریانی مانند آنچه در حزب دموکرات آمریکا دیده می‌شود) فرایندی طولانی دارد که ممکن است تا دو سال طول بکشد. در این فرایند، نامزدها در ایالت‌های مختلف سخنرانی می‌کنند و دیدگاه‌های خود را ارائه می‌دهند تا در نهایت یک نفر به‌عنوان نامزد نهایی جریان انتخاب شود. رقابت برون‌جریانی در یک روز برگزار می‌شود اما در ایران، متأسفانه رقابت‌های درون‌جریانی وجود ندارد و معمولاً یزگان یک جریان تصمیم می‌گیرند که چه کسی نامزد نهایی باشد و این نامزد نیز در یک فرایند فشرده در معرض انتخاب قرار می‌گیرد. این طرح هنوز در مرحله بحث اولیه است و پیشرفت جدی نداشته است.

سنگینی برای کشور داشته باشد.
پرونده کرسنت نشان می‌دهد که سهل انگاری، زد و بندهای داخلی، ضعف مدیریت و دخالت سیاست‌های جناحی می‌تواند ضربه‌ای جبران‌ناپذیر به کشور وارد کند. این تجربه، درس مهمی برای مسئولان و مدیران کشور است: هنگامی که منابع ملی به حاشیه رانده‌شود و تصمیمات کوتاه‌مدت سیاسی بر تصمیمات حقوقی و مدیریتی اولویت یابد، سرمایه و غرور ملی قربانی خواهد شد. این پرونده بیش از آنکه صرفاً یک اختلاف تجاری باشد، آینه‌ای از ناکارآمدی مدیریتی، اثرات منازعات سیاسی داخلی و پیامدهای بلندمدت آن بر غرور و اعتبار ملی است. هر چند مسائل مالی و حقوقی بخش مهمی از داستان را شکل می‌دهند، اماوجه تحلیلی پرونده نشان می‌دهد که آسیب اصلی، به‌حیثیت، اعتبار و اعتماد عمومی ایران وارد شده است. تازمانی که مسئولیت‌ها شفاف نشوند و مسئولان به سطوح مختلف پاسخگو نباشند، امکان تکرار چنین خسارت‌هایی و ادامه آسیب به سرمایه ملی و اعتماد عمومی همچنان وجود خواهد داشت. پرونده کرسنت یادآوری می‌کند که سرمایه ملی و حیثیت کشور، زمانی که تحت تأثیر منازعات سیاسی داخلی و کوتاهی مدیریتی قرار گیرد، می‌تواند به سرعت آسیب ببیند. این پرونده تجربه‌ای است که نباید فراموش شود و نشان می‌دهد برای جلوگیری از تکرار چنین خسارت‌هایی، شفاف‌سازی، هماهنگی مدیریتی و تمرکز بر منافع ملی باید در صدر اقدامات مسئولان قرار گیرد.

شد اصل موضوع یعنی حفاظت از سرمایه ملی و منافع اقتصادی ایران به حاشیه رانده شود و مانع اتخاذ تصمیمات حقوقی هماهنگ گردد.
تداخل سیاست و مدیریت باعث شد اقدامات حقوقی محدود به تعلل، انکار یا انتشار اطلاعات ضد و نقیض شود. این روند مانع مؤثر آیران در برابر دعوای بین‌المللی شد و پرونده بیش از دو دهه ادامه یافت. هر چند اشتباهات مدیریتی و فساد‌های احتمالی سهم خود را داشتند، اما اختلافات سیاسی داخلی و اولویت دادن منافع جناحی بر منافع ملی، عامل اصلی استمرار خسارت‌ها و طولانی شدن پرونده بود.
پیامد این بحران فراتر از زیان مالی است و بی‌راه نیست اگر بگوییم اعتبار ایران را می‌خواهند هدف قرار دهند. هنگامی که دارایی‌های ملی یکی پس از دیگری توقیف می‌شوند و هیچ پاسخگویی شفاف وجود ندارد، حس شکست و بی‌اعتمادی در جامعه تقویت می‌شود و اعتبار ایران در عرصه بین‌المللی کاهش می‌یابد.
شکست غرور ملی ایران در پرونده کرسنت بیش از هر چیز به نحوه برخورد با منافع ملی و مدیریت منابع کلان بازمی‌گردد. وقتی ساختمان نمایین شرکت ملی نفت از دست می‌رود و میلیاردها دلار از دارایی‌های کشور برداشت می‌شود، پیام واضحی به جامعه منتقل می‌شود: سرمایه و اعتبار ملی در برابر اختلافات داخلی آسیب‌پذیر است و تصمیمات پراکنده و کوتاه‌مدت می‌تواند هر زینه‌های

از بایک زنجانی در مالزی در دسترس نیست، اما اکنون همان حساب که وجود آن انکار می‌شد، به نفع شرکت کرسنت برداشت شده است. این نمونه‌ها نشان می‌دهند که حتی دارایی‌های ایران در خارج از کشور در صورت عدم پیگیری حقوقی هماهنگ و مؤثر، بسیار آسیب‌پذیر هستند و از دست رفتن آن‌ها پیامدهای مالی و حیثیتی گسترده‌ای دارد.
این خسارت‌ها نتیجه مجموعه‌ای از عوامل است. بخشی ناشی از سهل انگاری، ضعف مدیریت و تصمیمات پراکنده و ناپایدار بوده است. قرارداد اولیه کرسنت با ابهامات فراوان منعقد شد، قیمت کار غیر واقعی پایین تعیین شد و تعهدات سنگینی بر دوش ایران گذاشته شد. توقف اجرای قرارداد نیز با تأخیر وبدون برنامه حقوقی منسجم انجام شد و پیگیری دعوای بین‌المللی اغلب ناکارآمد و پراکنده بود. انتشار اطلاعات ضد و نقیض از سوی مسئولان روند دفاع از منافع ملی را مختل کرده و فرصت اتخاذ تصمیمات هماهنگ و مؤثر را محدود ساخت.
با این حال، عامل اصلی این بحران تنها ضعف مدیریتی نیست. ابعاد سیاسی و جناحی پرونده کرسنت نقش تعیین‌کننده‌ای در ادامه خسارت‌ها داشته است. دولت‌ها به جای تمرکز بر منافع ملی، پرونده را به ابزاری برای منازعات داخلی و رقابت‌های جناحی تبدیل کردند. هر دولتی دیگری را مقصر می‌دانست و پرونده به نماد بر خورده‌های سیاسی بدل شد. برخی قرارداد را نماد فساد معرفی کردند و دیگران آن را نماد سیاست غلط دولت قبل خواندند. این نزاع‌های سیاسی باعث

در ایران چه خبر است؟ دو طرح پرحاشیه تناسبی شدن انتخابات و حذف ۴ صفر از پول ملی در آستانهٔ تصویب و اجرا

کرسنت و خسارت‌های تاریخی

از بایک زنجانی در مالزی در دسترس نیست، اما اکنون همان حساب که وجود آن انکار می‌شد، به نفع شرکت کرسنت برداشت شده است. این نمونه‌ها نشان می‌دهند که حتی دارایی‌های ایران در خارج از کشور در صورت عدم پیگیری حقوقی هماهنگ و مؤثر، بسیار آسیب‌پذیر هستند و از دست رفتن آن‌ها پیامدهای مالی و حیثیتی گسترده‌ای دارد.

این خسارت‌ها نتیجه مجموعه‌ای از عوامل است. بخشی ناشی از سهل انگاری، ضعف مدیریت و تصمیمات پراکنده و ناپایدار بوده است. قرارداد اولیه کرسنت با ابهامات فراوان منعقد شد، قیمت کار غیر واقعی پایین تعیین شد و تعهدات سنگینی بر دوش ایران گذاشته شد. توقف اجرای قرارداد نیز با تأخیر وبدون برنامه حقوقی منسجم انجام شد و پیگیری دعوای بین‌المللی اغلب ناکارآمد و پراکنده بود. انتشار اطلاعات ضد و نقیض از سوی مسئولان روند دفاع از منافع ملی را مختل کرده و فرصت اتخاذ تصمیمات هماهنگ و مؤثر را محدود ساخت.
با این حال، عامل اصلی این بحران تنها ضعف مدیریتی نیست. ابعاد سیاسی و جناحی پرونده کرسنت نقش تعیین‌کننده‌ای در ادامه خسارت‌ها داشته است. دولت‌ها به جای تمرکز بر منافع ملی، پرونده را به ابزاری برای منازعات داخلی و رقابت‌های جناحی تبدیل کردند. هر دولتی دیگری را مقصر می‌دانست و پرونده به نماد بر خورده‌های سیاسی بدل شد. برخی قرارداد را نماد فساد معرفی کردند و دیگران آن را نماد سیاست غلط دولت قبل خواندند. این نزاع‌های سیاسی باعث

علی جاخ‌خوزاده خبرنگار

پرونده کرسنت یکی از طولانی‌ترین و پیچیده‌ترین بحران‌های صنعت نفت ایران در دو دهه اخیر است و نشان می‌دهد چگونه ضعف مدیریتی، سهل‌انگاری، زد و بندهای داخلی و رقابت‌های سیاسی می‌تواند سرمایه و اعتبار یک کشور را تهدید کند. این پرونده فراتر از یک اختلاف تجاری ساده است و نمادی از ناکارآمدی مدیریتی و پیامدهای طولانی مدت منازعات سیاسی بر سر منافع ملی است، یکی از مهم‌ترین نشانه‌های خسارت این پرونده، ساختمان NIOC House در لندن است. این ساختمان سال‌ها نماد حضور رسمی و اقتصادی ایران در اروپا بود و بیش از دو سال است که مصداره و تخلیه شده است. حکم اخیر مربوط به واخواهی شرکت ملی نفت ایران در پرونده کرسنت بود، اما این واخواهی به نتیجه نرسید و ساختمان همچنان در اختیار شرکت اماراتی باقی مانده است. این ساختمان به‌تنهایی یک دارایی اقتصادی بلکه نمادی از حضور و اعتبار ایران در عرصه بین‌المللی بود و از دست رفتن آن پیامدهای روانی و حیثیتی مهمی برای کشور دارد. همچنین بخشی از خسارت‌ها مربوط به برداشت میلیاردی از حساب‌های ایران در خارج از کشور است. یکی از این حساب‌ها متعلق به بایک زنجانی بود که بر اساس احکام بین‌المللی توقیف شد. نکته مهم این است که بین زنگنه، وزیر نفت دولت‌های یازدهم و دوازدهم، بیش تر بارها اعلام کرده بود که هیچ حسابی

در ایران چه خبر است؟ دو طرح پرحاشیه تناسبی شدن انتخابات و حذف ۴ صفر از پول ملی در آستانهٔ تصویب و اجرا